

13 χρόνια υποχώρησης της παραγωγικότητας στην Ελλάδα

Ηλίας Ιωακείμογλου

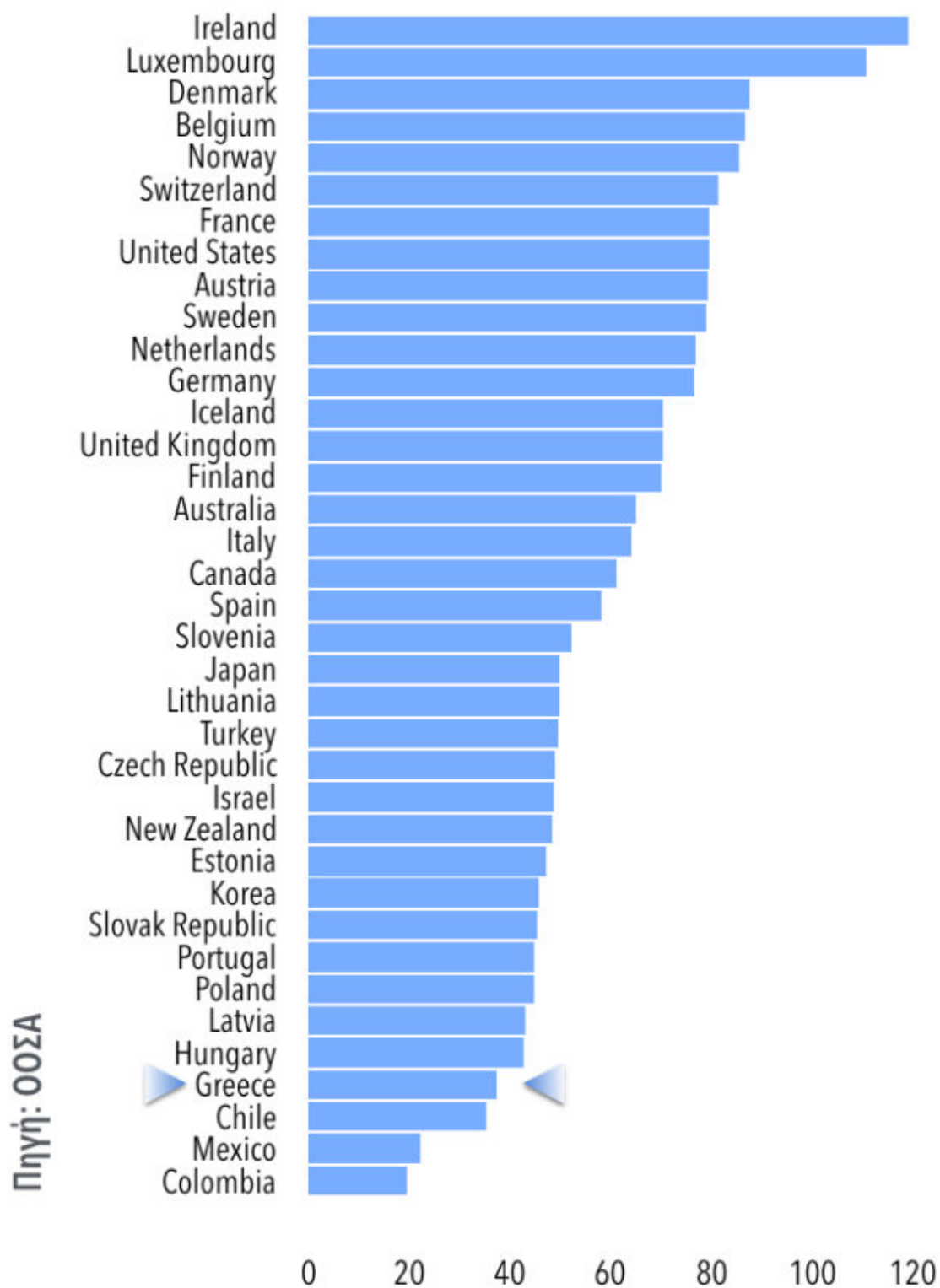
Τι είναι η παραγωγικότητα;

Με την αυστηρή έννοια του όρου, που προέρχεται από την μαρξιστική θεωρητική παράδοση, η παραγωγικότητα της εργασίας ορίζεται ως η ποσότητα εργασίας που είναι αναγκαία, κατά μέσο όρο, για την παραγωγή μιας μονάδας εμπορεύματος. Λέμε ότι έχουμε αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας όταν μια μικρότερη ποσότητα εργασίας αποκτά την δύναμη να παράγει μια μεγαλύτερη ποσότητα εμπορευμάτων, είτε χάρη στη τεχνολογική πρόοδο είτε χάρη σε αλλαγές στην οργάνωση της εργασίας.

Ο στατιστικός δείκτης που χρησιμοποιούμε για την παραγωγικότητα της εργασίας είναι ο λόγος του προϊόντος ανά ώρα εργασίας. Ο δείκτης αυτός είναι ατελής διότι αντανακλά μεν μεταβολές της παραγωγικότητας της εργασίας, αλλά αντανακλά επίσης και μεταβολές της εντατικότητας της εργασίας, που είναι κάτι διαφορετικό από την παραγωγικότητα διότι αναφέρεται στην ταχύτητα με την οποία διεξάγεται η εργασία, δεν αναφέρεται δηλαδή στην τεχνολογία, ούτε στην οργάνωση της παραγωγής.

Χρησιμοποιούμε όμως αυτόν τον δείκτη παρά την ατέλειά του επειδή δεν διαθέτουμε άλλον καλύτερο δείκτη, προνοώντας να πάρουμε υπόψη μας την ατελή φύση του δείκτη στα συμπεράσματά μας – και αυτό θα κάνουμε και εδώ.

Διάγραμμα 1. Παραγωγικότητα της εργασίας
(ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας, σε ισοτιμίες αγοραστικής
δύναμης, 2020)



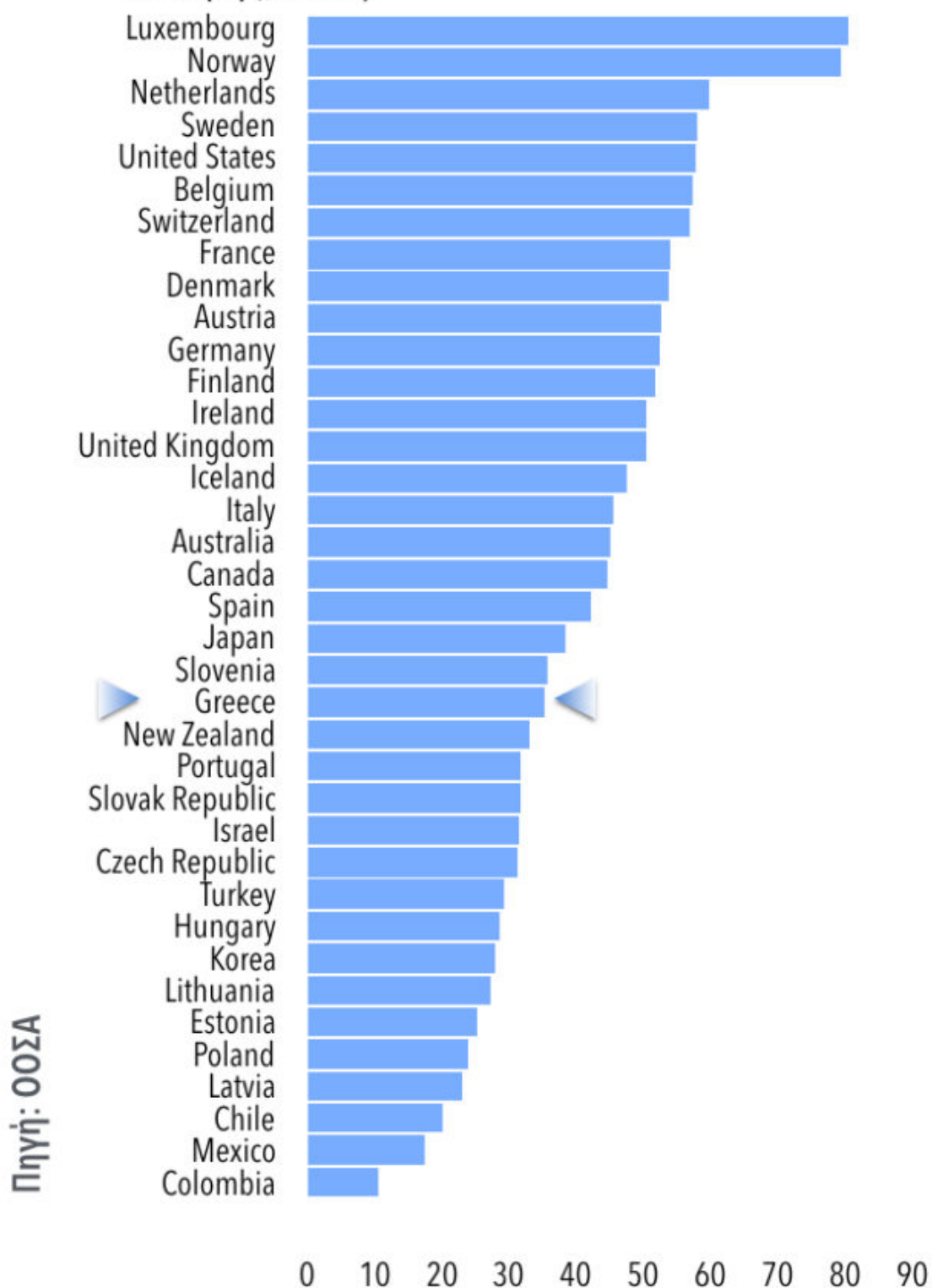
Ουραγός των αναπτυγμένων χωρών η Ελλάδα

Στο διάγραμμα 1 φαίνεται η κατάταξη 37 αναπτυγμένων χωρών με κριτήριο την παραγωγικότητα της εργασίας (προϊόν ανά ώρα εργασίας σε ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης, οι οποίες μας επιτρέπουν να κάνουμε ορθές διεθνείς συγκρίσεις της παραγωγικότητας). Η Ελλάδα βρισκόταν κατά το 2020 στην 34η θέση μεταξύ των 37 χωρών. Μόνο στην Χιλή, το Μεξικό και την Κολομβία η παραγωγικότητα της εργασίας είναι χαμηλότερη από όσο στην Ελλάδα. Η Σλοβενία, η Λιθουανία, η Τσεχία, η Εσθονία, η Σλοβακία, η Πολωνία, η Λεττονία και η Ουγγαρία, η Πορτογαλία και η Τουρκία, βρίσκονται σε καλύτερη θέση από την Ελλάδα. Η δε παραγωγικότητα της εργασίας στις χώρες της βόρειας Ευρώπης είναι τουλάχιστον διπλάσια από όσο στην Ελλάδα [1] .

Δεν ήταν έτσι ανέκαθεν. Η ίδια κατάταξη, με το ίδιο κριτήριο, των ίδιων χωρών, κατά το 2008 φαίνεται στο διάγραμμα 2. Η Ελλάδα καταλάμβανε τότε την 24η θέση και δεν απείχε πολύ από τις μεσαίες θέσεις. Μόνο η Σλοβενία, μεταξύ των χωρών του πρώην «υπαρκτού σοσιαλισμού» βρισκόταν σε καλύτερη θέση από την Ελλάδα, και μάλιστα με οριακή και δυσδιάκριτη διαφορά. Καμμία άλλη χώρα της ανατολικής Ευρώπης, ούτε η Πορτογαλία, ούτε βεβαίως και η Τουρκία, παρουσίαζαν υψηλότερη παραγωγικότητα εργασίας από την Ελλάδα. Την ακολουθούσαν μάλιστα, οι χώρες αυτές, είτε με σημαντική είτε με μεγάλη απόσταση.

Αυτή είναι μια ακόμη όψη της τεκτονικής αλλαγής που συντελέστηκε στην Ελλάδα μεταξύ 2008 και 2020, και η οποία συνεχίζει αδιάλειπτα να απομακρύνει την ελληνική οικονομία από την ομάδα των περισσότερο αναπτυγμένων χωρών.

Διάγραμμα 2. Παραγωγικότητα της εργασίας
(ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας, σε ισοτιμίες αγοραστικής
δύναμης, 2008)



Η πορεία της υποβάθμισης

Η πορεία που έχει οδηγήσει σε παραγωγική υποβάθμιση του ελληνικού καπιταλισμού στο διεθνές οικονομικό σύστημα, διαρκεί 13 χρόνια και φαίνεται στο διάγραμμα 3.

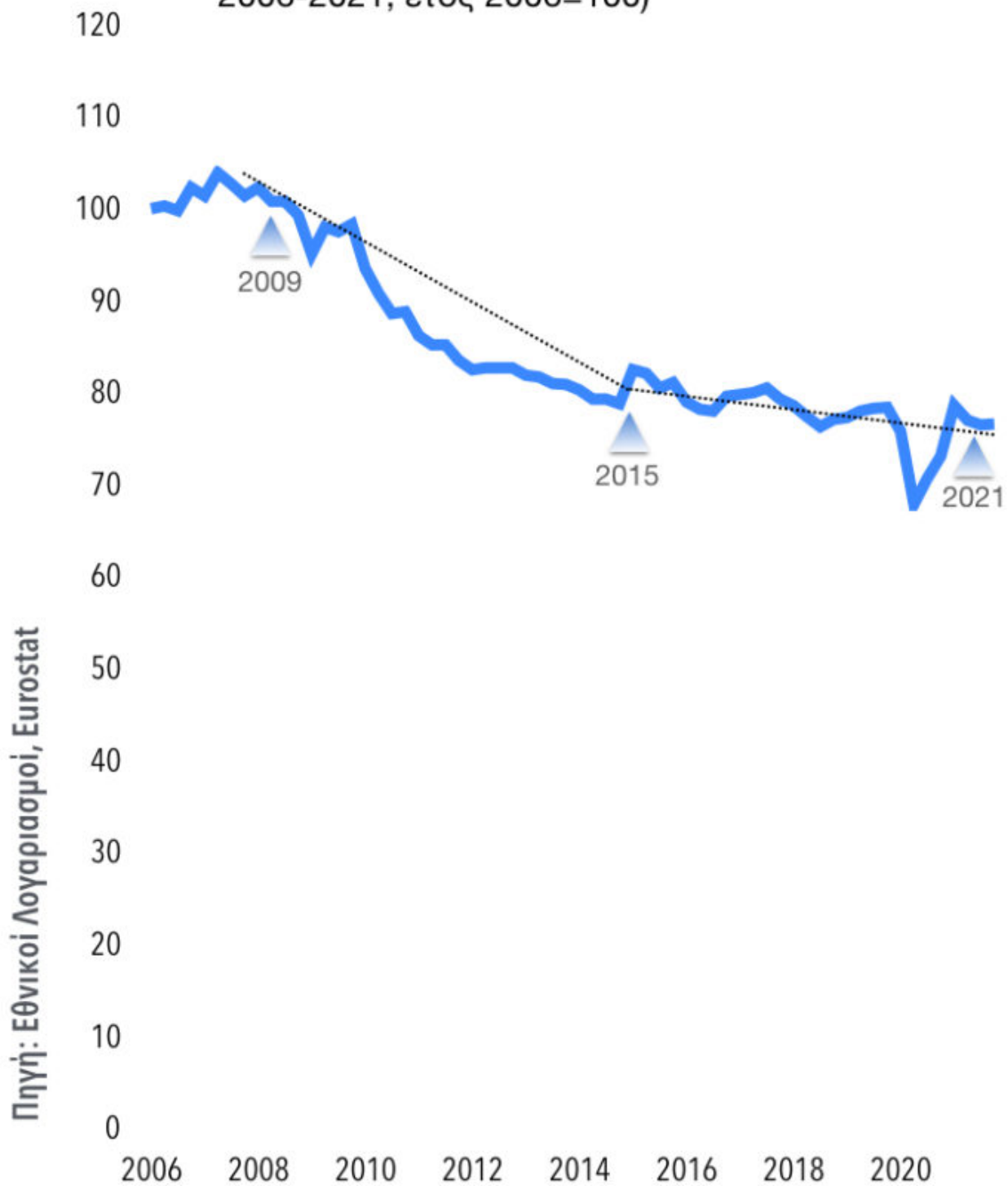
Με αφετηρία το έτος 2009, και με ελάχιστες αναλαμπές, η παραγωγικότητα της εργασίας ακολούθησε φθίνουσα πορεία, με υψηλότερους ρυθμούς μέχρι το 2015 και μικρότερους ρυθμούς στην συνέχεια. Το 2020 ήταν κατά περίπου 20% μικρότερη έναντι του 2009.

Στο σημείο αυτό, ας λάβουμε υπόψη μας ότι ο στατιστικός δείκτης της παραγωγικότητας της εργασίας που φαίνεται στο διάγραμμα 3 συμπυκνώνει δύο ειδών μεταβολές: πρώτον, τις μεταβολές της παραγωγικότητας της εργασίας με την αυστηρή έννοια του όρου (δηλαδή ως μεταβολές που ανάγονται στην τεχνολογική πρόοδο και την οργάνωση της εργασίας), και δεύτερον, τις μεταβολές της εντατικοποίησης της εργασίας. Θα πρέπει τότε να λάβουμε υπόψη μας ότι από το 2009 και μετά υπήρξε μεγάλη εντατικοποίηση της εργασίας (για τους γνωστούς λόγους της μνημονιακής περιόδου) και να συμπεράνουμε ότι η πτώση που εμφανίζεται στο διάγραμμα 3 υποεκτιμά την μείωση της παραγωγικότητας (με την αυστηρή έννοια του όρου), και ότι επομένως αυτή στην πραγματικότητα δεν ανέρχεται μόνο σε 20% έναντι του 2008 αλλά είναι σημαντικά μεγαλύτερη.

Πρόκειται για καταστροφή παραγωγικών δυνάμεων μεγέθους συγκρίσιμου με καταστροφές που παρατηρούνται σε καιρό πολέμου.

[1] Η Κύπρος δεν περιλαμβάνεται στα διαγράμματα επειδή δεν ανήκει στον ΟΟΣΑ (OECD), στοιχεία του οποίου φαίνονται στα διαγράμματα. Σε κάθε περίπτωση πάντως, η παραγωγικότητα στην Κύπρο είναι υψηλότερη από την αντίστοιχη στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 3. Παραγωγικότητα της εργασίας
(ΑΕΠ σε σταθερές τιμές 2006 ανά ώρα εργασίας,
2006-2021, έτος 2006=100)





Πηγή: commune.org.gr